

Väccâr pōostaijânnam vu´vdd

Sää´mjânnam lään, Tâ´vv– Sää´mjânnamvu´vdd
Inari
Šorradvuõtt 1550 km, rajjum 1991
Vuu´d háidd Meä´cchalltõs.

Väccâr pōostaijânnam juâmasvuõđ
kōõskâst joo´tti samai janttââvv.
Tâ´ben jos ko´st vuáitt tobddâd
tuõdnallšem pōostaijânnam.
Väccra ko´lle Aanarjääu´r
nuõrtipeá´l reed da suõllu de
Taarr da Ruõššjânnam kō´skke
kuâđđjeei jääu´ri da jooggi
rá´tkkem meä´ccvu´vdd. Taarr
raai nuu´bb beá´l
pōostaijânnam juátkkai Övre

Pasvikin meermie´ccest. Väccâr čárrmeä´cc lij Če´vetjääu´r siidâst sau´jje, Jõnn Aanar
tue´kken, Taarr da Ruõššjânnam raaji vuâstta da čuâggaste´mes mue´tki tue´kken
ainsmá´tt, što pōostaijânnam juâmasvuõtt ama ij tu´ri´st diõtt puá´đ ni kuá´ss
staammltõõvvâd.

Väccâr lij luâđstes rá´hti da kēá´dğgai peá´ccmie´cci, jie´ğgi da čaa´zzi mosaikk.
Pōostaijânnam ääppalpie´ll, jiõčč Väccâr pâjjan muõrte´mes äävtuõddren. Vuu´d
tuõddârskie´rrid tuõddârlõsttmääigaž poo´ri u´rvvressen 1960–lääggast, mii lâá´zzti
vuu´d rá´httivuõđ. Joo´tti peá´lest pōostaijânnam lij vä´žžel räá´ppesvuõdes diõtt. Tõn
juõ´vvjid da lubbli labyriintid ij teá´date´mes joo´tti ká´nned vue´lgged jáá´tted.
Jäänaš joo´tti já´tte Aanarjääu´rest kuellšee´llmen. Väccâr pōostaijânnmest liá´še
čárrjääu´r, kook liá´šiõgg kue´llšee´llemjääu´r. Vuu´d čõõđ má´nne kue´htt
motorkeâlkktuá´l Če´vetjaurra, nu´bb vuâlgg Á´vvlest da nu´bb Njeá´llmest.
Vää´žžee´l vaa3ztõõgg pōostaijânnma puá´tte tââvbeá´l Inn Jankkila da saaujbeá´l Inn
Kessi čõõđ.

Väccâr pōostaijânnmest lij luâđjie´llemvue´jjid rajjum jâlstummuš juátkkjam
kuá´ssjažäiggsai ääi´jin pâi–sa tääi peei´vi räjjja. Aanarjäu´rr vuõnin liá´veâl čárrtääil,
koin jie´llemnääll da jie´llemvue´jj liá´seillam miâlggâd muttstõõđkâni.

Liinj kääzzkõssid da lâá´ssteá´ait kaunnje lâá´ddkiõlsai addrõõssin:

- www.luontoon.fi/sevettijarvi-naatamo
- www.luontoon.fi/vatsari

Väccâr luâtt

Juõ´vvi da jääu´ri Väccâr

Väccâr jânnam lij juõ´vvi, da juõ´vvi kõõskâst liâ doohhti ve´rdd u´ccjäåura. Lâá´ssen jõnn Aanarjääu´r ku´kes keä´dggai lu´htti da vuõ´ppi vualla põõstaijânnma. Ka´lli árrje jäänaš gneisin, kää´tt lij to´lmsab šâddvuâlaž gu mâka viõstârpeä´l Aanrest tääu´jmõs granuliitti.

Väccâr pâ´jj´jânnam lij miâlggâd muõrrte´mes, da jie´ğğ liâ ââldmõsân põõstaijânnam saujjbeä´Inn. Šââdte´mes kä´rrav liâ keä´dggai, päi´kk paai´ki čäccai da räá´ppes. Juõv´vuõđ paaldâst Väccâr saujjeä´l vaaldaž põõstai pie´ccmeä´cc. Vuu´d tâ´vveä´l sue´jj ko´škkē_u´rvvressen 1960–lâåggast tuõddârlõsttmääiga poorrâm diõtt. Sue´kkråâđ jiâ

leäkku mâŋŋa dâá´st oodšnam. Väccâr põõstaijânnam šâdd–meä´ccjie´llišlaajj lij šââdte´mes mie´cci šlaajj da vâ´llj. Jiõŋŋmiâr kiddyloo´ddi puättmõš Väccra pohtt jii´jjesnalšem jie´llem. Paaččjoogglie´kk Taar beä´Inn lij aasiast, eurooppâst da aartklast puättam vâ´llji kaaunõõttâmpäi´kk, koon taažž viiššlanja tu´tkkee.

Ča´ppesjeä´ğğlâ´dd vä´lddkâ´dd

Aanar põõstaijânnam liâ ča´ppesjeä´ğğlâ´dd vä´lddkâ´dd. Lâ´dd lij mâ´te Aanar kie´ss – tõt äjjan lee´d vuu´dest siõmmna ääi´j. Ča´ppesjeä´ğğlâ´dd puätt Sää´mjânnma kiddyloo´ddinalla Viõstâr–A´friikkâst vue´ssmannust, gu ča´ppesjeä´ğğlâ´dd lij kuâddam peässa, tõt vuâlgg mãåusat sau´jje. Ååreslâ´dd kuâđđje lää´lled da ra´ddjed lâá´ddâalgaid. Tõt kioõpp lâ´dd lij alggkie´zz põõstaijânnam joo´tti taaurõš, kää´tt jiõnnad jeä´ğğ reeu´nin. Ča´ppesjeä´ğğlâ´dd lij miõllšõõvvâm Sää´mjânnma, Eurooppâst 65 % ča´ppesjeä´ğğloo´ddi pie´sspäi´k liâ lää´ddjânnmest.

U'ccnaau' di pōostaijānnam

Naau' din pāi ri' mnnj, puōiddi da nie' tt liā tāau' jmōs nāau' d Vāccâr pōostaijānmmest. Kuōbžžvâ' llj lij vuu' di saujjbeä' lnn pōōšši, ij-ga vaarvuālsaž nie' ttest leäkku leāmmaš kuu' k'k' ääi' jest tobddmōš. Kuu' mp jā' tte pōostaijānnam čōōđ nuōrttjest viōsttra.

Māngšlaajj kue' llvââ' llj

Pōostaijānnam kue' llvââ' llj ārrje pāā' nnnkue' ll kue' llvââ' lljin. Vuu' d alggpuāđlaž kue' llvââ' llj liā šapšš, jāu' rrrku' vžž, räudd, sâ' vvel, vuāsk, nu' k'keš, vue' šnn, kolmipiikki, kymmenpiikki da reddruvddsaz. Aanarjāu' rest liā māngšlaajj šapššvâ' llj: pā' nnšapšš (jokk- da jāu' rrrkâ' đđsaž), riika da lōsttšapšš di māi' vv da riāvâs. Pukid ouuddbeä' lnn peāggatum šapššvâ' lljid kiičced, što tōk ko' lle seāmma šapššvāllju. Räudd le' be paltsarāudd očndāatt Vāccâr pā' j'j'jānmmest da Aanarjāu' rest da veāl lāā' ssen jōnnräudd le' be räudd Aanarjāu' rest.

Rāā' jtōttum Aanarjāu' rr

Māņņ vāāi' n Ruōššjānnam aā' lji raajjād Paaččjoogg viōkkstrooite' l da Aanarjāu' r rāā' jteškuō' tte ee' jjest 1948 āā' ljee' l. Aanarjāu' r le' jje rāā' jtam ju' n ee' jjin 1941 – 1944, leša zāābbar leāi muārrum vāāi' n poodd. Rāā' jtā' ttmuš luāđti Aanarjāu' r kue' llvââ' llj, da riikk aā' lji hāiddad jāu' ri kue' llvââ' llj ōōlgtōsištummuužžin. Ōōlgtōsištummuužž a' l'ģge ee' jjest 1976, ištummuužž liā leāmmaš ju' n ouddel ee' j'j 1976 ištummuužži. Ištummuužži diōtt Aanra liā puāttam kolmm ōđđ kue' llšlaajj: jāu' rrluōss, rāā' nesräudd da riāvâs da ōhht ōđđ šapššvâ' llj: planktonšapšš.

Vāccâr histor

Vāccâr vuu' d liā aazztam aanrōšāmmla nu' tt kuu' k'k' go tiedet. Sij jie' lle kue' llšee' llem da mie' cstummuužžāst da māmōs ee' j'jcue' đin u' ccmāddtāäl skoott'tāälāst saauzid da kuuzzid āā' nee' l. Puāzžtāäl leāi še aalgāst u' ccmāddtāäll. Taarr puāzžsāmmla jā' tte vuu' dest tā' lvnāi' ģģen. Jōnnvā' lddpolitiik raajj'jāāttmōōžžines piiji raajid k'idd ee' j'j 1852 āi' ģģen. Puōccu jā' tte seārvvna raajj pā' j'jel veāl nu' bb ee' j'j čueđ ouddāl gu jānmi kō' sk'ke rajjum puāzžāidd cōōggi jāāttmōōžž. Vuōssmōōzz Taarrāst serddam puāzžsāmmla aazzškuō' tte Vāccâr voudda 1860–lāāggast. Aanrōšāmmlai kōōskāst puāzžtāäl miārktōs kaggōōđi 1900–lāāgg aalgāst. Vāccâr pōostaijānma ko' lle nellj paalgāskāā' dd: Muddusjāu' r, Njauddām, Paaččjoogg da Vāccâr paalgāskāā' dd, da puāzžhoi' ddjummuš lij vāāžnai jie' llemvue' k'k' vuu' dest.

Sää' msiid

Väccâr vu' vdd kooll Aamar kodda, kää' tt lij Aamar sää' msiid le' be siid äärblaž. Sää' msijdd leäi tiöttum piärrji ärrjam jii' jjes-i äännevuu' vdd, tännallšem raai sta' nne mõontõöllâmvue' jjest vuõiggâdvuõđ čacca da meacca. Jee' res sää' msiidi aazzi vuäžžu ää' nned kue' llšee' llmõõžž da mie' cstummuužž tñn vuu' dest pâi vuäkrjee' l voudda vuõiggâdvuõđ.

Sää' msiidi raajj ärrje kōskkääi' jest da tâ' l aa' lji raaji_piiijmōš kii' rji õõl da meacca. Tâ' vvkalott leäi juõkkum piidpirrõõzzid sää' msiidi mie' ldd, da ee' jj 1751 räähusuâppmõõžžâst ää' ljee' l še vä' lddkoo' ddi raajj jää' kkte sää' msiidi raajid. Ruõcc - Lää' ddjânnam_da Ruõššjânnam smiõ' tte kue' httčue' đ ee' jj raai vuõigg päai' k Varjelvuõn da Paaččjoogg ä' rnn nu' tt, što jâattmōš da kauppâänmōš Jiõõõmiârr reddjânnma le' čči čõõđtemnallšen ä' šš. Mâõõõ nuu' b maai' lmvääin seârvvna Lää' ddjânnam mõõnti õhttvuõđ äänmõõžž jiõõõmie' rre. Näai' t Väccâr lij leämmaš koolm vä' lddkää' dd histoorest lokku vä' lddem pâi' kč.

Ruija pää' ljes

Väccâr pōõstaijânnam čõõđ liä jâattam Ruija reddjânnma kauppnee' kč da kue' llšii' lli. Väähnmōš ķeäinn mõõni Aamarjääu' r čõõđ Čue' lsvuõ' nne da tääig' mue' tki pâ' jjel vuõn čuõ' ppiķķe. Jiõõõmiârr reddjânnmest õ' nneš kaupid da ši' lleš kue' l. Veâl 1880-låågg looppâst Aamar ä' rnn jiõ' lle juõ' kč ee' jj 150 kue' llšii' lli Ruija beä' lnn kue' llšee' llmen. Ruija markknest liä peäggtoõžž ju' n 1500-lååggast. Markknest sizzmääd kaupniävvaaid vaajteš miâr kualla da åuggjânnam kaupniävvaaid. Aanrõõžž kaupše puõccid, puäžzouddsid, nääu' di čââu' did, kâ' ddkid, loo' ddid, meä' ccšillid, ķiõudid da kâärjid. Kaupniävvaivui' m sij vuä' stte da vaajte sää' rjid vattjid, åuggjânnam aunnsid, rueivvsid, veä' šķķkârlidõõggid, see' lljid, peessaid, ääušaid, kää' rnid, jäävvaid, veei' nid, täbbķid, saa' ltid da pe' ppid. Kaupid tuejješ ruõččlaivuim da taažživuim pâi peäggtum ääi' j kauppsiõtt'tõõzzi mie' ldd.

Emansa 1800-låågg looppâst jâä' ttemmaa' tķid da palggsid pue' ree riikk tuäimest. Čue' lsvuõn tâ' vķee' jjest ra' jješ palggaz liinnj Taar raai räija. Võõnâsväälid pí' jje tiõttid da Čue' lsvuõnmue' tķ pâ' jjel ra' jješ 45 mettar kōõkka moost vōnnsi ķie' ssem diõtt. Aamarjääu' r beälla ra' jješ joo' ttji suejjsâä' jjen Pisternjaargg da Čue' lsvuõn meä' ccķeâmpaid.

Mái´ d Väccrest vuäitt tuejjeed?

Jää´ tted luâđast vää´ 33ee´ l

Väccâr pōostaijânnmest jiâ leäkku peälkkum peelktōōgg. Väccâr tâ´ vvraai räjjä puätt seârvvna Kirakkajääu´ rest Pakanaooggg Ķiōmppu 14 Ķm kōōkka peälkkum peelktōk.

Meällad da suukkâd

Aanarjäu´ rr suäpp meällmō´ šše, hã´ t-i tōn jōnn jōōrŋ da Ķeä´ dğgreedd oōlgte joo´ ttjest šiōgg jōnn čaa´ 33i â´ lnn vaaree´ l jãåttmōōžž.

Poorjsted da jää´ tted motorvōnnsin

Aanarjäu´ rest motorvōnnsinjoo´ tti vuäitt Ķiīčceed mōōnee´ st mooččas kue´ stlmid. Aanarjäu´ rest jãåttmōš lij aanarnee´ ĶĶi tääu´ jmōš Ķie´ ssäi´ j hää´ skōōttmōš da tuâjj. Čuōšk jiâ leäkku Ķe´ hssen pei´ vv´ va´ lddja, ij-ga sue´ lnn viigg mue´ rjjsâadd da kue´ llšeellmō´ šše suäppâmnallšem ku´ vvi liâ doohhti.

Väccâr vuu´ d jãäu´ ri â´ lnn joo´ ttjid ou´ dde suejjsâai Pisternjaargg da Čue´ lsvuōn meä´ ccĶeâmp. Jãåttmōōžž hiâlpeem vōōnâsmuâtkōōggid käunn Ri´ mnnj´ njaargâst da Čue´ lsmue´ tĶest, da Kuuva kanava lij vuei´ nnemärvvsaž.

Čuōiggâd meä´ ccjânnmest

Väccâr pōostaijânnam oudd ohttu joo´ ttja jii´ jjesnallšem tobddmōōžžid. Vaalmâš čuōiggâmlaad jiâ leäkku, leša meä´ ccĶeâmpaid da vâurrĶeâmpaid tuärjjōōdee´ l čuōiggmōš Väccrest o´ nnast.

Kue´ llšee´ lled

Pōostaijânnmest liâ jiânnai jãäu´ r, jooggg, luhtti, vuō´ ppi da čãrrjãäura kue´ llšii´ llja, kãã´ tt ij pââl jää´ tted pōostaijânnam räühast da juâmasvuōđâst. Čãrrpäai´ Ķvuu´ d lublin da jãäu´ rin vuäitt šee´ lled kue´ ll mäausta vuäggee´ l da tälvva ka´ lddjest vuäggee´ l di lã´ nstee´ l Sää´ mjânnam läänpäikksaž vuōggkue´ llšee´ llemlãã´ v še vuōggin, meädda looggee´ l TJ-kuvddlōōzz spesialkue´ llšee´ llemjãäu´ rin. Meä´ cchalltōōzz virksmōōvvâmkuē´ llšee´ llemlãã´ pp, 1564 Pã´ jj- Sää´ mjânnam pōostaijânnamvu´ vdd, lãã´ pp âã´ n se´ st šuurab vuōiggâdvuōđ da vuōiggad kue´ llšee´ lled še ōu´ ddel peäggatum spesialkue´ llšee´ llemjãäu´ rin da kó´ st lij ver´ ddkolggmōš kue´ llšee´ llemvu´ vddkaart da lãã´ ppmãäi´ ni mie´ lddsanja.

Aanarjaurra, määnkid vuoggid ohttna oõ' nni vuoggid lij näkam lå' ppnâamar da teåd liâ kiõččâmnalla: virksmõõvvâmku'e' llsee' llemlåå' pp 1580 Aanarjau' rr.

Enontekiö, Aanar le' be Uccjoogg koo' ddiin põõššinalla jeälsteejin, kook â' nne ämmatku'e' llsee'llmõõžž, ku'e' tt'tarbbku'e' llsee'llmõõžž le' be luâđjie' llemvue' jjid, lij seârvvna vuõiggâdvuõtt vuäžžad määuste' mes lå' pp ku'e' llsee' llem âänmõõžž diõtt riikk čacca õu' ddel peäggtum koo' ddiin.

Vuäggmõ' šše da ka' lddjest vuäggmõ' šše ij taarbâž lee' d ku'e' llsee' llemlåå' pp, leša jee' res ku'e' llsee'llmõ' šše 18 – 64 âkksain âlgg mä' hssed ku'e' llsee' llemhâiddmähss.

Lå' ssteâdaid Pâjj-Sää' mjânnam luâđkuvddlõõzzâst Siidast le' be Meä' cchalltõõzz tuâimpäi' ķest.

Cyrodactylus salaris-luõssparasiitt i' lla veâl leävvnâam ärvvsaž Jiõŋŋmie' rre kolggi jooggid.

Meäccjed

Väccâr põõstaijânnamvu' vdd kooll lå' ppvoudda 1606 Väccâr. Voudda kaaupšet suutki mie' ldd räâ' jtum mie' rr u' ccšiillåå' vid, kooivuim âuggpäi' ķķkå' ddne' ķ vuäitt meäccjed meäccjemäi' ji äi' ğgen reppaid, njuä' mmlid, u' ccnâäu' did da čää' ccloo' ddid. Põõstaijânnamvu' d ij vuei' t takai ra' httivuõđ diõtt kâččad šiil'äi' tten, gu tuõddârlõsttmääigaž lij poorrâm u' rvvressen reppai jie' llempirrõõzz. Vuu' dest käunn'je veâl šilli siâssâm vuu' d: Aanarjäu' r tâ' vvreedd jie' ğğin da tõi kuâŋŋsin vuäitt alggčõõučest kaunnâd čuõnnjuid da jee' res čää' ccloo' ddid di mâŋŋa čâhčča reppaid. Väccâr pâ' jtuõddâ reu' nnvuu' d di sue' ķķrââ' đ kook liâ šeäštjõõvvâm ou' dde eža šiõgg reppvââ' llj mie' csteēja, kââ' tt haa' lat jââ' tted põõstaijânnam räühast.

U' ccšiil šee' llemlåå' vid Pâ' jj-Sää' mjânnam vuu' did kaaupše Meä' cchalltõõzz Ä' vvel tuâimpäi' ķķ, Pâjj-Sää' mjânnam luâđkuvddlõs Siida da Tuõddâr- Sää' mjânnam luâđkuvddlõs.

Mie' cstummuužžin lij jõnn miârktõs päaiklaž aazzjid virkstõõvvâmmiõlâst da šilljest rajjum veâr po' hte veärrpârdda ođđ smakksaid porrmõõžžid. Väccâr vuu' dest päaiklaž mie' csteěji vääžnmõõžž šilli liâ sõrvv da repp. Šee' let-ba vuudest kuä' ss-ne kuõbž.

Enontekiö, Aanar le' be Uccjoogg koo' ddiin põõššinalla jeälsteejin lij vä' ldd šee' llemvuõggâdvuõtt dâmmkåå' dd riikk mäaddin.

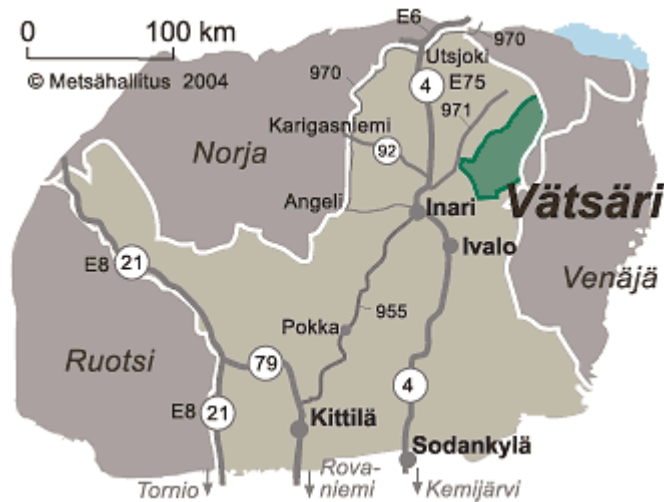
Väccâr jáá´ ttemõhttõõzz da kaart

Väccâr pōõstaijánnamvu´ vdd lij Á´vvest Kammsa mōõnni vä´ lddčuõkku (vä´ lddčuâggas 4, E75) nuõrtibeä´ Inn Aanarjääu´ r tue´ kķen.

Jää´ ttemõhttõõzz

Aautin

Väccâr pōõstaijánnamvu´ vdd lij Aanar kää´ ddest Aanarjääu´ r nuõrtibeä´ Inn. Aanarjääu´ r tâ´ vvredd kie´ jjmie´ ldd mâânn vu´ vddčuâggas nââmar 971 Kammses Njauddâm pääi´ kķ Ta´ rre (120 kķ). Čuõkku kuâņses liâ Partakko, Če´ vetjääu´ r da Njauddâm siid. Vuu´ d saaujbealla veekk Á´vvest Njeä´ lma mōõnni vu´ vddčuâggas nââmar 969. Čuâggas juátkkai Njeä´ llmest Kessi árra mutstōõvee´ l mâņņa Paačĵoogĵ moost meä´ ccauttčuâkksen, kää´ tt poott siõmmnast ouddâl Kessijääu´ r.

Takai jáá´ ttemniâvvin

- Pojjsin peäss juõ´ kķ peei´ v Ruä´ vnja´ rĵĵe, ko´ st lij juátkkõhttõs pää´ štautin Á´vva. Á´vvest liâ arggpeei´ vi pää´ štauttvuâr Njeä´ lma da Njauddma.
- Jarblaanin peäss juõ´ kķ peei´ v Helssnest Á´vva.

Reeisi vue´ lĵĵempäi´ kķ

- Reissu vue´ lĵĵempäi´ kķen suä´ ppe hâ´ t mâ´ ka pōõstaijánnamvu´ d ââldmõs siid: Njeä´ llem, Če´ vetjäu´ rr le´ be Njauddâm.
- Vōõnâsmâtkka vue´ lĵĵempäi´ kķen suä´ ppe Partakko da Njeä´ llem siid. Kuhttu siidâst liâ vōõnâslue´ šttempäi´ kķ. Vōõnâssäatk liâ Aanrest, Veskonjaargâst da Njeä´ llmest.

Kaart

Nee´tt kaart

- Mäddmett´teemstrooite´l karttpäi´kk õõlgat registâ´ttmõõžž.

Jee´res kaart

- Če´vetjääu´r – Nuorgam åugganjää´ttemkartt, 1:100 000, Karttkuvddlõs 1999. Kaartid vuäitt vuä´stted Pâjj–Sää´mjânnam luâđkuvddlõõžžâst Siidast da Meä´cchalltõõžž Ä´vvel tuâimppäi´kkest.
- Aanar addrõs– da virksmõõvvâmkartt, 1:150 000, Sää´mjânnam mäddmett´teemstrooite´l 2001. Kaartid vuäitt vuä´stted Pâjj–Sää´mjânnam luâđkuvddlõõžžâst Siidast da Meä´cchalltõõžž Ä´vvel tuâimppäi´kkest.
- Lää´ddjânnam čuâggaskartt (GT–kartt) 18, 1:120 000, Genimap 2000. Kaartid vuäitt vuä´sted Genimapilta da ķe´rjjkaupin.
- Topograaff kaart 4911, 4913, 4822, 4824, 3843 1, 4821 2, 1:50 000. Kaartid vuäitt vuä´stted Pâjj–Sää´mjânnam luâđkuvddlõõžžâst Siidast da Meä´cchalltõõžž Ä´vvel tuâimppäi´kkest.
- Aanarjääu´r vöönâsmä´tkkkartt, 1:50 000 Miârrjää´ttemstrooite´l 2002. Kaartid vuäitt vuä´sted Pâjj–Sää´mjânnam luâđkuvddlõõžžâst Siidast da Meä´cchalltõõžž Ä´vvel tuâimppäi´kkest.
- Meä´cckaart 22/23, 1:200 000. Meä´cchalltõs. Kaartid vuäitt ti´lljed Meä´cchalltõõžž pää´štpäi´kkaupšummuš le´be vuä´stted Pâjj–Sää´mjânnam luâđkuvddlõõžžâst.

Kaarti kaaupšempäi´k

- Ä´vvel palvvlõspäi´kk
- Siida / Pâjj–Sää´mjânnam luâđkuvddlõs
- Meä´cchalltõõžž pää´štpäi´kkaupšummuš
- Genimap
- Mäddmett´teemstrooite´l

Liinj kääžzkõssid da lââ´ssteâ´ait kaunnje lää´ddkiõlsai addrõõssin:

- www.luontoon.fi/sevettijarvi-naatamo
- www.luontoon.fi/vatsari

Väccâr pälggaz, vääł da tuä'ı

- Väccâr pōōstaijânnamvuu' dest jiâ leäkku peälkkum pälggaz.

Jee' res reisspeäggtoōzz

- Väccâr tä' vvraai räjjä mâânn Kirakkajäü' rest Pakanajoogg Ķiõmpu 14 ĵm mettsaž tiõttum vaažtõk. Pakanajooggâst le' be Jankkilast, mât-a vuä' mm leâsnaitääl še nōõmtet, vaažtõk jâârgal määusat tääv ärra da mâânn Njauddma. Jankkila – Njauddâm jäämkōskk lij nu' t 14 ĵm. Täk jiâ kuõsttu veäl ni pukin oõdsõmõs kaartin.

Čää' cc- da meällamvääł

- Aanarjäu' rr suäpp puârast vōnnsin suukkmõ' šše. Vōnâssäatk liâ Aanrest, Veskonjaargâst da Njeä' llmest. Vōnâslue' šttempäi' ĵ liâ mängg. Vääł liâ vääłtiõttin tiõttum da Aanarjäu' r vōnâsmä' tĵĵkaart hiälpte jâättmōõžž. Aanarjäu' rest jâä' tmen älgg mu' štted što šõŋ vuäitt motstōõvâd jâ' ttlânji da jōnn jōõrŋin liâ ku' äss-ne ahttâr.
- Če' vetjäu' r meällamvääł mä' nne Če' vetjäu' rest Čue' Isjäu' r da Čue' Isvuõn čõõđ Aanarjäu' rra da ooudâs Nje' žžjäu' rra, ko' st lij ĵie' ssemmue' tĵĵõhttõs Källvuõ' nne da ooudâs Partakko. Nje' žžjäu' rest vääł juätkkai Pää' nnjäu' r, Jorbbuljäu' r da Mihkaljäu' r čõõđ määusat Če' vetjäu' rra. Mää' tĵ kōõskâst liâ mängg muätkõõgg.
 - Tu' ri' smmpäi' ĵ: Mää' tĵ kōõskâst liâ kue' htt meä' ccĵeämp, Sollumusjäu' rest da Čue' Ismue' tĵkest da Villi Pohjola vaurrĵeämp Ri' mnnj' njaargâst. Lei' rrsâi mä' tĵ kōõskâst liâ Če' vetjäu' rest, Partakkost da Jorbbuljäu' rest. Meällamvääłlkaart liâ vuäžžamnalla Meä' cchalltoōzz Ä' vvel tuäimmpäi' ĵkest.

Motorĵeälkktuä' l da -ĵeäin

- Motorĵeälkktuä' l da -ĵeäin Nuorgam – Njauddâm – Če' vetjäu' r – Njeä' llem – Ä' vvel da Aanar kōõskâst. Lâä' ssteâđaid da lâä' vid vuäžž Meä' cchalltoōzz Ä' vvel tuäimmpäi' ĵkest da Pâjj-Sää' mjânnam luäđkuvddlõõzzâst Siidast.

Väccâr årstem– da vuä´ ppöspäi´ k̄

Ä´ ššlai vuä´ pstummuš

- Meä´ cchalltōōzz Ä´ vvel tuäimmpäi´ k̄k̄
 - Vuä´ pstummuš, vue´ k̄kummuš, kaart, čōōđtōōzz di kue´ llšee´ llem, mie´ cstummuš– da motorkeälkkllää´ vid voudda.
- Pâjj–Sää´ mjânnam luâđkuvddlōs Siida
 - Vuä´ pstummuš, vue´ k̄kummuš, kaart, čōōđtōōzz di kue´ llšee´ llem, mie´ cstummuš– da motorkeälkkllää´ vid voudda.
 - Sää´ mmu´ zei čuä´ jtōōzz, norltōōgg da jee´ res vuä´ pstummužž.

Stuällōōttmōš, pävvrōōššmōš da jeävvsi vuästtmuš

Tollsâ´ jppäi´ k̄

- Tollsâ´ jppäi´ k̄, koin âā´ net huōl liâ Aanarjääu´ rest Čue´ lsmue´ tk̄ da Pisternjaarg meä´ cckēâmpai di Nammajääu´ rest Piilola meä´ cckēâmpai lu´ nn.
- Riikk jānnmin Pâjj–Sää´ mjânnmest lij Meä´ cchaltōs ouddam lāā´ v tool raajjmō´ šše rii´ ssid da āā´ sid âā´ nee´ l nōtta jee´ res lāā´ v. Mäddmuōrid le´ be maddu viirrâm occnjaž ärvvsai muōri vä´ lddmō´ šše da âānnmō´ šše taarbšet mäddmuōrrlāā´ pp, kää´ tt mähss 8,50 eu´ rred /m̄k̄. Lāā´ v vuäžž Pâjj–Sää´ mjânnam luâđkuvddlōōzzâst Siidast le´ be _Meä´ cchalltōōzz Ä´ vvel tuäimmpäi´ k̄k̄est. Tuäivet âā´ nned tollsâ´ jppäi´ k̄id.
- Äävvtoolraajjmōš meä´ ccpuälljemvaarr äi´ ğġen lij kiōlddum še tollsâ´ jppäi´ k̄in. Reisske´ ttemniävvaaid vuäžž seärvvna âā´ nned.

Juukkâmčää´ cc

Vuu´ d čää´ žž liâ juukkâmnalla. Ve´ rddčää´ cc lij pue´ rab. Keässa čää´ žž kännad ke´ tted. Čää´ žž âānnmōš keetkâni lij joo´ tti jii´ jjes vää´ ldest.

Njeä´ ššhuōll

Väccâr pōōstaijânnamvuu´ d meä´ cckēâmpain liâ äāu´ kte´ mes pāāđnjeä´ ššnoorrâmlee´ tt, leša pue´ rab lij pu´ htted juō´ k̄kkaž jii´ jjes äāu´ kte´ mes pāāđnjeä´ ššnuä´ đ meädda luâđast.

WC:t

- Meä' cckēâmpain liâ kâ' škĳnūu' žnek

Instummuš

Leeirrōōttmōš lij seännum juō' kĳkoummuvuōiggâvuōtt mie' lddsanja.

Meä' cckēâmp

Văccâr pōōstaijânnamvuu' dest liâ nellj meä' cckēâmp, ko' st vuäitt insted iinn le' be kue' htt.

- Pisternjargg lij Aanarjääu' r tââvbeä' Inn. Pisternjaarg nuōrtireeddast. Motorĳeâlkkue' ll jâätt kuâņņad.
- Čue' lsmue' tĳĳ lij Aanarjääu' rest ääppla cäkkōōttâm Čue' lsvuōņ (Tsuolisvuona) čuō' ppiĳ da Čue' lsjääu' r (Tsuolisjavri) mue' tĳ kōōskâst. Motorĳeâlkkue' ll jâätt ĳēâmp kuâņņad.
- Raajjvuei' vv lij äävai 1.6 – 30.9 da lij Văccâr pâ' jjuōōddâr Raajjvuei' v viōstârbeä' Inn.
- Piilola lij Nammijääu' r nuōrtireeddast.

Văurrĳēâmp

- Ri' mnnj' njaarg văurrĳēâmp 10 ĳm Partakko siidâst lâ' ddĳerddma.

Instummuš â' lddvuu' dest

- Pōrttaazztummuš da leirrsââ' jj pōōstaijânnamvuu' d pirrōōzzâst liâ Njeä' llmest, Partakkost, Jorbbuljääu' rest, Če' vetjääu' rest da Njauddmest.
- Leirrōōttmōš lij seännum juō' kĳkoummuvuōiggâvuōđ mie' lddsanja. Aanarjää' urest meä' cckēâmpai lu' nn liâ tollsââ' jjpäi' ĳi lââ' ssen kuâtt tollsââ' jjpäi' ĳ Zââradsuâlljest, Tyllyluutâst da Pielpavuōņâst. Tollsââ' jjpäi' ĳ kâunnje Jōņn–Maura jiōņņkuōđâšm da Veskonjaarg Kuōrbbsuâlljest.

Meä' cckēâmp

Aanarjääu' rest liâ kutt meä' cckēâmp, ko' st vuäitt insted iinn le' be kue' htt.

- Zââradsuâll, Aanarjääu' r Källsačio' ljest, tââvbeällsab Zââradsuâll saujjreeddast.
- Aikksuâll, Aanarjääu' r Sie' ĳĳes Aikksuōllu reddviâstârreeddast.
- Jiōņņsuâll, Aanarjääu' r Jōņn Jiōņņsuōllu lâ' ddĳer' ddemreeddast.

- Kaikunuora, Aanarjääu´r saaujbeá´Inn, Sarminjaarg tâ´vķee´jjest.
- Puõiddisuáll, Aanarjääu´r Varttasuõllu saaujbeá´Inn. Puõiddisuõllu tâ´vķee´jjest.
- Kahkusuáll, Aanarjääu´r Viimassuõllu ääppalbeá´Inn. Kahkusuõllu lâ´ddķe´rddemreeddast.

Váurrķeâmp

Váurrķeâmp va´rrjed jii´jjes âânnmõ´šše

- Källsajäu´rr, Á´vvel da Aanar kōōskâst, Vá´liddčuâggas 4 kuâᅇᅇad, nu´tt 16 ķm Á´vvestllest tââvas, Källsajääu´r reeddast.
- Aikksuáll, Aanarjääu´r Sie´ᅇᅇes–Aikksuõllu viōstârreeddast sue´jjes luhtti káu´llmest.

Niâvvai da reisspihttsi vuâkrjummuš

- Programmpalvvlōspōrggi vuâkrje reisspihttsid, kanoottid, vōnnsid da motorķeâlkaid.

Liikkeemcōgldōsnallšem oummi palvvlōzz

- Vâccâr pōōstaijânnamvuu´dest jiâ leâkku palvvlōzz liikkeemcōgldōsnallšem oummuid.
- Pâjj–Sää´mjânnam luâᅇkuvddlōs Siida suâpp puârast kue´ssreisspâi´ķķen liikkeemcōgldōsnallšem oummuid.

Vōnnsin joo´tji palvvlōzz

- Vâäl liâ tiōttum vâälltiōttin. Aanarjääu´r vōōnâsmâ´tkķkaart 1:50 000.
- Vōōnâssäatk liâ Aanrest, Veskonjaargâst da Njeä´llmest.
- Vōōnâslue´šttempâi´ķ liâ Á´vvest, Veskonjaargâst, Nâᅇᅇᅇjaargâst, Njeä´llmest, Källsajääu´rest, Aanrest, Partakkost da Nje´žžjääu´rest.

Jee´res palvvlōzz â´liddvuu´dest

- Ââldmōs baanķ, pââ´št, apteekk, tiōrvâsvuōᅇkuvddlōš, autt´teevvamstâällj da kaaup liâ Á´vvest.
- Sijddkaaup da restraant liâ Njeä´llmest, Aanrest, Će´vetjääu´rest da Kammsest.
- Puá´liddemkuân kaaupšempâi´ķķ lij Njauddmest.

Väccâr vuâkkõõzz

Vuâkkõõzz Väccrest jâá´ ttem diött

- Vuu´dest liâ viõggâst juõ´ k̄koummuvuõiggâdvuõđ.
- Riikk jânnmin Pâjj-Sää´mjânnmest lij meä´cchaltõs ouddam lãá´v tool raajmõ´šše rii´ssid da ååu´sid ââ´nee´l nõtta jee´res lãá´v. Mäddmuõrid le´be maddu viirrâm occnjaž ärvvsai muõri vä´lddmõ´šše da âânnmõ´šše taarbšet mäddmuõrrlãá´pp, kãá´tt mähss 8,50 eu´rred /mķ. lãá´v vuãžž Pâjj-Sää´mjânnam luâđkuvddlõõzzâst Siidast le´be Meä´cchaltõõzz Ä´vvel tuâimpäai´ķest Tuäivet ââ´nned tollsãá´jjpaai´ķid. Äävvtoolraajmõš meä´ccpuâljemvaa´rr äi´ğgen lij kiõlddum še rajjum tollsãá´jjpäai´ķin.
- Muu´št kue´đđed i´lmmtõõzz jiijjad äi´ggtaaulâst da mä´tkķplaanâst taaurõõžžid, puärrsid da â´lddruãđid le´be Meä´cchalltõõzz Ä´vvel tuâimpäikka. Jie´đšõddmest te´lfonnâamar, koozz vuäitak vuõssmõšân soi´ttjed lij 112! Vuu´d peälštemveä´ķķ lij lãá´jjšiõtt´tõõžž mie´lddsaz tuâimm, da tõn vuãžž pue´rmõššân da jã´ttlu´bun ķidd jie´ttnâamar päai´ķ. Muu´št i´lmmtõõttâd gu leäk puä´ttam reeisast mãåusat, što tuu jiâ ää´lgçi jãautai ooccâd da oožžjid tu´šše mie´lidd piijjâd. Peälštemveä´ķķ räjj tu´šše ooccmest laask.

Õudde´l mätkka vuâlggmõõžž

Mä´tkķte´lfooni kolljummuš

- Põõstaijânnamvuu´dest te´lfoon jiâ kullu juõ´kķpäai´ķest. Väccâr põõstaijânnamvuu´dest liâ jiânnai õõtkâspäai´ķ, ko´st te´lfon jiâ kullu. Ko´lljemvuõđ vuäitak ooccâd kuä´rnee´l õ´lljab päikka le´be čuõkku kuâņņsest.

Mä´tkķniâw

- Väccâr põõstaijânnamvu´vdd suäpp nõkam joo´ttjid, kook liâ jiânnai jãattam mie´ccest. Palvvlõõzz jiâ leäkku, ij-ga põõstaijânnmest pi´rğged nõtta

ää´ššmie´lddsai mä´tkkniävvaite: kartt, kompass, innsuejj, pihttâz, vue´đđemsiâkk da mä´tkkjeä´vves liâ vääžnai mä´tkkniâvv.

- Väccâr jäällmõõžž liâ aartkla, mä´tkkniâvv â´lğge lee´d tñmie´lddsai. Kie´ss šâdd emansa kie´ssmannu peä´lrää´jest da põõšši muõtt kuâdd täujja ju´n kâlgmannust. Tä´lv puõllšipoodd puõlâš vuäitt põõššâd vuâlla –20 graatted. Vaalmštõõđkâni da nõtta ää´ššmie´lddsai mä´tkkniävvaite ooccanj jáattam joo´ttja mä´tkk vuäitt lee´d â´kked.

Väccâr tääu´jmõs kõõččmõõžž

Vuäžž–a mie´ccest raajjâd tool?

Riikk jânnmin Pâjj–Sää´mjânnmest lij Meä´cchaltõs ouddam låå´v tool raajjmõ´šše rii´ssid da åå´sid âä´nee´l nõtta jee´res låå´v. Mäddmuõrid le´be maddu viirrâm occnjaž ärvvsai muõri vä´liddmõ´šše da âânnmõ´šše taarbšet mäddmuõrrlåå´pp, kää´tt mähss 8,50 eu´rred /mķ. Låå´v vuäžž Meä´cchaltõõžž Ä´vvel tuâimpäai´ķest. Tuäivet âä´nned tollsâä´jjpaai´ķid.

Vuäitam –a šee´lled kue´l, jiânnai–a tõt mähss?

Väccâr kue´lljääu´rin lij maainstum nu´tt jiânnai, što mainnâz liâ ko´lljam kookkas. Vuu´dest liâ räudd– da ku´vžžjääu´r. Vuu´dest vuäitt šee´lled kue´l läänpäikksaž vuõggkue´llsee´llemlåå´vin le´be šuurab Pâ´jj– Sää´mjânnam põõstaijânnamvu´vdd lååvin 1564, koon hâ´dd lij 7 eu´rred / 3 čiâs, 10 eu´rred / sutkk, 35 eu´rred / neä´ttel da 50 eu´rred / ka´lndaree´ķķ.

Vuäžž–a Väccâr vuu´d tuä´li ååugbeälla mottorķeâlkk låå´vid?

Päaikla kue´ssen da vuä´pstummuužžin vuäitt åuggpäi´ķķkâ´ddne´ķ vuäžžad spesiallåå´v jáå´tted rää´jtõõzzi mie´lidd še tuä´li ååugbeä´lenn. Låå´vid vuäitt teäđstõõllâd Meä´cchaltõõžž Ä´vvel tuâimpäai´ķest.

Väccâr äi' ğğpoddsa kuullmõõžž

Õhttsažtuâjj lij viõkk, Kessijoogğ vä' zzemmoost ra' jješ õhttsažtuâjjviõ' ğğin

Ķeâđda 2000 Ķiddtuu' lv vi' Ķķe mõõnee' st Kessijoogğ vä' zzemmoost Väccâr põõstaijânnmest. Åå' n mostt lij vuu' d Ķeâmpnee' Ķķi alttõõzzâst rajjum õhttsažtuâjjviõ' ğğin o' đđest. Mostt lij tuâl'jõž päai' Ķest Kessijoogğ njää' lmest Vue' lljääu' rest âalda Kessivuõn.

Lââ' ssteâđaid Väccrest

- Meä' cchalltõõzz Ä' vvel tuâimpäi' Ķķ
- Pâjj-Sää' mjânnam luâđkuvddlõs Siida

Vuu' d ra' ddai Meä' cchalltõs,
Pâjj-Sää' mjânnam
luâđpalvvlõs, addrõs: PĶ 36,
99800 Ä' vvel

Ķõõđtõõzz da Ķee' rj

- Lää' ddjânnam põõstaijânnam – Ķuâjtõs
- Väccâr – põõstaijânnam tue' Ķķen
- Väccâr põõstaijânnam mie' cci šõddmõš
- Kaldoaivi da Väccâr põõstaijânnamvuu' di lâ' ddvââ' llj
- Aanar Sää' mjânnam luâtt– da lâ' ddpäi' Ķķvue' ppes
- Lää' ddjânnam reissvue' ppes
- Laaksonen, J. da Partanen, S. 2002: Meä' ccĶeâmp – Tâ' vv-Lää' ddjânnam Ķeâmp da mainnâz. Edita 200 s.
- Lehtola, T. 1998: Koolm koongõõzz jânnam – histor Aanar, Gummerus. 495 s.
- Lehtola, T. 1997: Sää' mjânnam ee' jjdoohat. Gummerus. 318 s.
- Paulaharju, S. 1965: Tuâkk-Sää' mjânnam. WSOY. 279 s.

LiiĶk kääzzkõssid da lââ' ssteâ' ait kaunnje lâä' ddĶiõlsai addrõõssin:

- www.luontoon.fi/sevettijarvi-naatamo
- www.luontoon.fi/vatsari